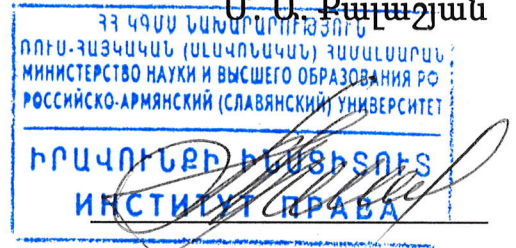

ԲՄԿ ՊՈԻՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն
Մ. Ա. Բալաշյան

« 04 » հուլիսի 2025 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ Քրեական իրավունքի և դատավարության
Հեղինակ՝ Գասունյան Ս.Ժ.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Քրեագիտություն

Բակալավրի կրթական ծրագիր՝ 042101.01.6 «Իրավագիտություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.6 «Իրավագիտություն»

Դասընթացի անոտացիան

Կրիմինալիստիկան գիտություն է, որը ուսումնասիրում է հանցագործ վարքագծի և հանցագործ գործունեության օրինաչափությունները, տեղեկատվության աղբյուրներում ներկայացնելու մեխանիզմը, ինչպես նաև հանցագործությունների բացահայտման, հետաքննության և կանխարգելման գործունեության առանձնահատկությունները՝ այդ հիման վրա մշակում է հանցագործությունների հետաքննության, բացահայտման և կանխարգելման միջոցներ ու մեթոդներ՝ նյութական և գործընթացային նորմերի պատշաճ կիրառման նպատակով:

Կրիմինալիստիկան ուսումնասիրում է հանցագործությունների կատարելու պրակտիկան, մշակում է բնական, տեխնիկական և հումանիտար գիտությունների հիման վրա հանցագործությունների հետաքննության, բացահայտման և կանխարգելման միջոցներ ու մեթոդներ:

Ծրագրի թեմաները բաժանվում են կրիմինալիստիկայում ավանդական բաժիններին. կրիմինալիստիկայի տեսություն և մեթոդաբանություն, կրիմինալիստիկ տեխնիկա, կրիմինալիստիկ/հետաքննական/տաքտիկա, կրիմինալիստիկ մեթոդաբանություն:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

Դասընթացի նպատակն է սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել ապացույցների հավաքագրման, հետազոտման և գնահատման աշխատանքը. արդյունավետորեն օգտագործել դատատեխնիկական միջոցները և մարտավարական տեխնիկան տարբեր հանցագործությունների հետաքննության ժամանակ. կիրառել որոշակի տեսակի հանցագործությունների բացահայտման գիտական և գործնական մեթոդներ. իրավասու ձևակերպել դատավարական փաստաթղթեր՝ քրեական

դատավարության օրենսդրությանը համապատասխան: Դասընթացի խնդիրներն են.

- քրեագիտության առարկայի հիմքում ընկած օբյեկտիվ օրինաչափությունների ուսումնասիրություն.
- ուսումնասիրել քրեագիտության ընդհանուր և հատուկ տեսությունների զարգացումը՝ որպես հանցագործությունների բացահայտման, հետաքննության և կանխարգելման միջոցների, տեխնիկայի և առաջարկությունների իմացության հիմք.
- Հանցագործության հետքերը հայտնաբերելու, արձանագրելու, առգրավելու և հետազոտելու տեխնիկայի և միջոցների գործնական տիրապետում.
- հանցագործությունները հետաքննելու և բացահայտելու համար դատաբժշկական փաստաթղթերն օգտագործելու հմտություններ ձեռք բերել.
- անհատական քննչական գործողությունների իրականացման մարտավարությանը և տարբեր տեսակի հանցագործությունների քննության մեթոդներին տիրապետելը.

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

Դասընթացի **օբյեկտն** է հանդիսանում այն փաստերն, երևույթները, գործընթացները, որտեղ բացահայտվում է հանցագործ գործունեություն; հանցագործությունների հայտնաբերման, հետաքննության և բացահայտման գործունեություն, վկաների, կասկածյալների, մեղադրյալների ցուցմունքների ձևավորման և տալու գործընթացները; ցուցմունքների ստացման մեթոդները: Կրիմինալիստիկայի **առարկան**՝ օբյեկտիվ օրինաչափությունների համակցությունն է, որոնց գիտելիքը անհրաժեշտ է հանցագործությունների հաջող հետաքննության և կանխարգելման համար:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

Ուսանողը պետք է ունենա բավարար մտավոր կարողությունները դասընթացի շրջանակներում իրեն մատուցվող նյութն ընկալելու, տրվող հանձնարարությունները բավարար մակարդակով կատարելու, նյութը վերլուծելու, ինչպես նաև առանձին ելույթի ձևով այն ներկայացնելու համար:

Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱԾ-ի վերջնարդյունքներին:

Դասընթացի արդյունքում ուսանողի կողմից ձեռք են բերվում գիտելիքներ քրեական դատավարության՝ որպես իրավապահ գործունեության տեսակի և իրավունքի ճյուղի էության և նշանակության, քրեական դատավարության հիմնարար դրույթների և կատեգորիաների, մինչդատական վարույթի ընդհանուր դրույթների, ապացուցողական գործողությունների օրինաչափությունները, դատական վարույթների ընդհանուր պայմանների, առաջին ատյանի դատարանում դատաքննության ընթացակարգի, հատուկ կարգով դատաքննության իրականացման կառուցակարգերի, դատական վերանայման ընդհանուր պայմանների, վերաքննության և վճռաբեկության կառուցակարգերի վերաբերյալ:

Գիտելիք և հմտություն

Դասընթացը հաջողությամբ ավարտելու դեպքում ուսանողը կտիրապետի հետևյալ թեմաներին՝

- 1) Նախաքննության պլանավորումը և քննչական պլանը, սկզբունքները, նպատակը, տեսակները.
- 2) Քննչական իրավիճակի հասկացությունը, դրա բաղադրիչները.
- 3) Քրեագիտական նույնականացման (իդենտիֆիկացիայի) կիրառումը քննիչի աշխատանքում.

ԲՄԿ ՊՈՒՅ ՌՈԼՍ-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

- 4) Քրեագիտական դիագնոստիկայի կիրառումը քննիչի աշխատանքում.
- 5) Քննչական վարկածները և դրանց ստուգմանն ուղղված գործողությունները.
- 6) Դեպքի վայրի զննության հասկացությունը, եղանակները և առանձնահատկությունները.
- 7) Դեպքի վայրի զննության առանձնահատկությունները դիակի առկայության դեպքում.
- 8) Դեպքի վայրի զննության ընթացքում առարկաներ, հետքեր (օբյեկտներ) վերցնելու տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 9) Լուսանկարահանումը և տեսանկարահանումը դեպքի վայրի զննության ընթացքում և դրանց ձևերը.
- 10) Հետքերի քրեագիտական հասկացությունը և դասակարգումը.
- 11) Մարդու ձեռքի և ոտքի հետքերը, մատնահետքերը և կենսաբանական այլ հետքերը (տեսակները, հայտնաբերումը և ֆիքսումը).
- 12) Տրանսպորտային միջոցների հետքերը.
- 13) Հանցագործության գործիքների հետքերը.
- 14) Հարցաքննության պլանավորումն ու կազմակերպումը.
- 15) Անչափահասի հարցաքննության տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 16) Ձերբակալվածի և մեղադրյալի հարցաքննության տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 17) Տուժողի և վկայի հարցաքննության տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 18) Խուզարկության և առգրավման տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 19) Փորձարարության տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 20) Ճանաչման տակտիկական առանձնահատկությունները.
- 21) Առերեսման տակտիկական առանձնահատկությունները.

22) Դատաբժշկական փորձաքննություն նշանակելու հիմքերը և պարզաբանման ենթակա հարցերը.

23) Դատահոգեբուժական և դատահոգեբանական փորձաքննություններ նշանակելու

հիմքերը և պարզաբանման ենթակա հարցերը.

24) Դատակենսաբանական փորձաքննություն նշանակելու հիմքերը և պարզաբանման

ենթակա հարցերը, ԴՆԹ իդենտիֆիկացիոն հետազոտությունների նշանակությունը քննության համար.

25) Առանձին հանցակազմերի մեթոդիկայի քննությունը

Գիտելիքի և իմացության կիրառում

ազատորեն օգտագործել կրիմինալիստիկական հասկացությունները, կիրառել քրեական դատավարության օրենսդրության դրույթները,

վերլուծել կրիմինալիստիկայի յուրաքանչյուր փուլի նշանակությունը և խնդիրները, առանձնահատկությունները,

վերլուծել, մեկնաբանել և ճիշտ կիրառել կրիմինալիստիկական մեթոդիկաները, նաև օգտագործել դրանք գործնական խնդիրների լուծման համար,

ճիշտ կազմել դատավարական բնույթի և կրիմինալիստիկական բնույթի փաստաթղթերը,

3. Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու

Կարողություններ Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)՝

1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ փորձագիտական ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ:

- 2) Կարող է իր գործունեության ընթացքում կիրառել Autopsy, FTK (Forensic Toolkit), VIP 2.0 (Video Investigation Portable) տեղեկատվական հարթակները՝ իրավական խնդիրների լուծումն ապահովելու համար:
- 3) Կարող է հաղորդակցվել առնվազն մեկ մասնագիտական օտար լեզվով:
- 4) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել կրիմինալիստիկական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար:
- 5) Կարող է հետևել մասնագիտական բարելավության (Էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները:

4. Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)

- 1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ կրիմինալիստիկական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար:
- 2) Կարող է կրիմինալիստիկական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում:

5. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)

1. Ունակ է՝ ինքնուրույն կամ համապատասխան ղեկավարման ներքո ծավալելու փորձագիտական գործիքակազմի կիրառմամբ գործունեության:
2. Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու քրեադատավարական օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, կրիմինալիստիկական

ԲՄԿ ՊՈՒՅ ՌՈԼԱ-Չայկական (Սլավոնական) համալսարան

մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին:

3. Ունակ է՝ ուսումնառության և (կամ) աշխատանքի ընթացքում կատարելու առաջադրանքներ, ցուցաբերելու անհրաժեշտ ինքնուրույնություն և ստանձնելու պատասխանատվություն մասնագիտական որոշումներ կայացնելիս:

4. Ունակ է՝ աշխատելու թիմում:

5. Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:

6. Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ժամանակակից մանկավարժական տեխնոլոգիաներ և դասավանդման մեթոդներ: Ուսումնական նյութի մատուցումն իրականացվում է բավականին տարաբնույթ մեթոդներով, մասնավորապես դասախոսության, սեմինար պարապմունքների անցկացման, ինդուկտիվ և դեդուկտիվ, ֆոկուս-խմբային քննարկումների, առանձին խնդիրների վերաբերյալ խորին հարցազրույցների, սոցիալական հարցումների միջոցով:

Բացի այս ամենը՝

ԲՄԿ ՊՈՒՅ Ռուս-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

- 1) մտազրոհի օգնությամբ ուսանողների հետ քննարկվում են կարծիքներ, այնուհետև դասախոսի կողմից ներկայացվում է նյութը, ուսանողներին տրվում է հնարավորություն համեմատելու արտահայտած կարծիքները.
- 2) իրականացվում է թեմայի կարևոր դրույթների, դասակարգումների, սահմանումների հստակեցում և մատնանշում.
- 3) քրեադատավարական օրենսդրության մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու վերաբերյալ նախագծերի քննարկումներ, այդ թվում՝ էլեկտրոնային հարթակում հրապարակված նախագծերով առաջարկությունների ներկայացում.
- 4) գիտակագործնական հարցերով տարբեր գերատեսչությունների կողմից կազմակերպվող քննարկումներին և կոնֆերանսներին ուսանողների ներգրավածության ապահովում:

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է «Հիմնական մասնագիտական կրթաբլոկում»՝ 5 ակադեմիական կրեդիտ (180 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 68 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 3-րդ ուսումնական տարվա 1-ին և 2-րդ կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարությունն, այդ թվում՝	180
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում՝	120

ԲՄԿ ՊՈՒՅ ՌՈԼՍ-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

1.1.1. Դասախոսություններ	52
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում՝	68
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	60
1.2.1. Քննություններին նախապատրաստում	60
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգաթիվ)	ստուգաթիվ, ստուգաթիվ գն.

Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսություններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4
Թեմա 1. Կրիմինալիստիկայի առարկայի հասկացությունը, պատմությունը, համակարգը, հանցագործությունների բացահայտման խնդիրները.	7	3	4
Թեմա 2. Հանցագործության մեխանիզմի հասկացությունը.	7	3	4
Թեմա 3. Կրիմինալիստիկական ախտորոշում և նույնականացում.	7	3	4
Թեմա 4. Հանցագործությունների հետաքննության պլանավորում.	7	3	4
Թեմա 5. Հետաքննողի, օպերատիվ-հետախուզական ծառայությունների և փորձագիտական-	7	3	4

ԲՄԿ ՊՈՒՅ Ռուս-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

կրիմինալիստիկական ստորաբաժանումների փոխգործակցությունը հանցագործությունների հետաքննության և բացահայտման գործընթացում.			
Թեմա 6. Կրիմինալիստիկական տեխնիկայի ընդհանուր դրույթը.	7	3	4
Թեմա 7. Դատաբժշկական լուսանկարչություն, տեսագրություն, ձայնագրություն և կինոնկարահանում.	7	3	4
Թեմա 8. Տրասլոգիա.	7	3	4
Թեմա 9. Դատաբժշկական բալիստիկա.	7	3	4
Թեմա 10. Կրիմինալիստիկական ուսումնասիրություն՝ նամակների և փաստաթղթերի.	7	3	4
Թեմա 11. Ոչ ավանդական կրիմինալիստիկական օբյեկտների ուսումնասիրություն.	7	3	4
Թեմա 12. Ատենավորի նույնականացում արտաքին նշանների հիման վրա.	7	7	0
Թեմա 13. Կրիմինալիստիկական հաշիվ /հանցագործության գրանցում.	6	6	0
Թեմա 14. Հետաքննական գնում, գնություն և հետաքննական փորձ.	6	6	0
Թեմա 15. Օբյեկտային որոնում և առգրավում.	6	-	6

Թեմա 16. Հարցաքննության և բախման տակտիկա.	6	-	6
Թեմա 17. Սպառողական ճանաչման և հետաքննական փորձի տակտիկա.	6	-	6
Թեմա 18. Փորձաքննության նշանակությունը.	6	-	6
Ընդամենը	120	52	68

Դասընթացի թեմաների բովանդակությունը

Թեմա 1. Կրիմինալիստիկայի առարկայի հասկացությունը, պատմությունը, համակարգը, հանցագործությունների բացահայտման խնդիրները.

Կրիմինալիստիկայի առարկան և խնդիրները, դրա կապը մյուս բնական, տեխնիկական և հումանիտար գիտությունների հետ:

Կրիմինալիստիկայի մեթոդները:

Կրիմինալիստիկայի համակարգը՝ կրիմինալիստիկայի տեսություն և մեթոդաբանություն, կրիմինալիստիկ տեխնիկա, կրիմինալիստիկ/հետաքննական/տաքտիկա, կրիմինալիստիկ մեթոդաբանություն՝ որոշ տեսակի հանցագործությունների բացահայտման:

Կրիմինալիստիկայի զարգացման պատմությունը և նրա ժամանակակից վիճակը:

Թեմա 2. Հանցագործության մեխանիզմի հասկացությունը.

Կրիմինալիստիկական բնութագիր հանցագործությունների.

Հանցագործության մեխանիզմի և նրա տարրերի հասկացությունը, նրա օրինաչափությունները: Կրիմինալիստիկական բնութագիր

հանցագործությունների, նրա կապը քրեական-իրավական և կրիմինոլոգիական բնութագրերի հետ: Կրիմինալիստիկական բնութագրի գործնական

կիրառությունը՝ հանցագործությունների կանխարգելման և բացահայտման միջոցների և մեթոդների մշակման մեջ: Հանցագործությունների կատարում և թաքցնելու եղանակները:

Թեմա 3. Կրիմինալիստիկական ախտորոշում և նույնականացում.

Հանցագործությունների հետաքննությունը՝ որպես ճանաչողական գործընթաց: Կրիմինալիստիկական ախտորոշման և նույնականացման հասկացությունը, դրանց գիտական հիմքերը: Կրիմինալիստիկական ախտորոշման և նույնականացման տեսակները և ձևերը:

Կրիմինալիստիկական ախտորոշման և նույնականացման սուբյեկտները և օբյեկտները: Որոնման նշաններ և հատկություններ, դրանց դասակարգումը: Նույնականացման գործընթացը: Խումբ պատկանելիության և նույնության հաստատումը:

Թեմա 4. Հանցագործությունների հետաքննության պլանավորում.

Հանցագործությունների հետաքննության պլանավորում և կրիմինալիստիկ տարբերակների դեր: Հետաքննական տարբերակներ, դրանց հասկացությունը և բնութագիրը: Իրական փաստերի հիմքեր և տարբերակների կառուցման տրամաբանական եղանակներ:

Կրիմինալիստիկական տարբերակների տեսակները: Դրանց գնահատումը և ստուգումը:

Հանցագործությունների հետաքննության պլանավորման հասկացությունը և նշանակությունը: Պլանավորման սկզբունքներն ու խնդիրները: Պլանավորման եղանակներ և պլանի հիմնական բաղադրիչները: Տարբերակների կառուցումը և ստուգումը՝ որպես հետաքննության պլանավորման տարր: Պլանավորման տեխնիկան:

Հանցագործությունների հետաքննության պլանավորման ժամանակակից փաստաթղթավորումը: Հետաքննության սկզբնական փուլում պլանավորում:

Խմբային և բազմաեպիգոդային հանցագործությունների հետաքննության պլանավորում: Հանցագործության հետաքննության և բացահայտման համար հետաքննական-օպերատիվ խմբի գործողությունների պլանավորում:

Թեմա 5. Հետաքննողի, օպերատիվ-հետախուզական ծառայությունների և փորձագիտական-կրիմինալիստիկական ստորաբաժանումների փոխգործակցությունը հանցագործությունների հետաքննության և բացահայտման գործընթացում.

Հետաքննողի, օպերատիվ-հետախուզական ծառայությունների, փորձագիտական-կրիմինալիստիկական ստորաբաժանումների փոխգործակցության հասկացությունը, ձևերը և հիմնական սկզբունքները՝ հանցագործությունների հետաքննության և բացահայտման գործընթացում:

Բաժին 2. Կրիմինալիստիկական տեխնիկա

Թեմա 6. Կրիմինալիստիկական տեխնիկայի ընդհանուր դրույթը.

Կրիմինալիստիկական տեխնիկայի հասկացությունը և համակարգը:

Կրիմինալիստիկական տեխնիկայի միջոցներ, որոնք օգտագործվում են ապացույցների հայտնաբերման, գրանցման և վերցնելու համար: Տեխնիկական միջոցներ և մեթոդներ, որոնք օգտագործվում են նյութական ապացույցների ուսումնասիրության համար:

Գիտական-տեխնիկական միջոցների կիրառումը այլ կրիմինալիստիկական խնդիրների լուծման համար: Կրիմինալիստական հաշվարկների և որոնումների միջոցներ, հետաքննողի աշխատանքի գիտական կազմակերպման միջոցներ, անձնական անվտանգության ապահովման և հանցագործությունների կանխարգելման միջոցներ:

Թեմա 7. Դատաբժշկական լուսանկարչություն, տեսագրություն, ձայնագրություն և կինոնկարահանում.

Կրիմինալիստիկական լուսանկարչության հասկացությունը և համակարգը: Լուսանկարչական սարքավորումներ և նյութեր, որոնք օգտագործվում են ժամանակակից կրիմինալիստիկայում: Դատաբժշկական լուսանկարչություն, նրա տեսակները, մեթոդներն ու հնարքները: Ժամանակակից դատաբժշկական լուսանկարչության հիմնական մեթոդները: Պրոցեսուալ ասպեկտներ կիրառման:

Կրիմինալիստիկական կինոնկարահանում, տեսագրություն և ձայնագրություն՝ տեխնիկական միջոցներ և իրականացման մեթոդներ: Կիրառություն օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումներում և հետաքննական գործողություններում: պրոցեսուալ փաստաթղթավորման առանձնահատկությունները և օգտագործումը ապացուցման ժամանակ:

Թեմա 8. Տրասուլոգիա.

Տրասուլոգիայի հասկացությունը, համակարգն ու խնդիրները: Հանցագործության նյութական հետքերի հասկացությունը և դասակարգումը: Հետքերի ձևավորման մեխանիզմը: Դակտիլոսկոպիա, նրա գիտական հիմքերը: Ձեռքերի հետքերի հայտնաբերման, գրանցման և վերցնելու մեթոդներ դեպքի վայրում: Դակտիլոսկոպիական հետազոտությունների մեթոդաբանությունը: Դակտիլոսկոպիական հաշվարկներ: Հանցագործի նույնականացման հնարավորությունները ձեռքի հետքերով:

Հայտնաբերում, գրանցում, վերցնում և ուսումնասիրում հետևյալ հետքերը՝ 1. մարդու թողած /հոմեոսկոպիա/; 2. կոտրվածքի գործիքներ, մեխանիզմներ և գործիքներ /մեխանոսկոպիա/; 3. տրանսպորտային միջոցներ /տրանսպորտային թրասուլոգիա/: Սառը զենքի հասկացությունը և դրա տեսակները: Սառը զենքի զննություն և ուսումնասիրություն: Սառը զենքի

հետքերի գրանցում և վերցնում, դրանց փորձագիտական ուսումնասիրություն: Թրասուլոգիական փորձաքննությունների տեսակները, թրասուլոգիական փորձաքննության համար նյութերի պատրաստումը:

Թեմա 9. Դատաբժշկական բալիստիկա.

Դատաբժշկական բալիստիկայի հասկացությունը և գիտական հիմքերը: Կրիմինալիստական բալիստիկայի օբյեկտների բնութագիրը՝ զենք, զինամթերք, պայթուցիկ սարքեր, պայթուցիկ նյութեր, կրակոցների և պայթյունների հետքեր: Չենքի, զինամթերքի, պայթուցիկ սարքերի, պայթուցիկ նյութերի, դրանց կիրառման հետքերի հայտնաբերման և պահպանման միջոցներ և մեթոդներ: Բալիստիկական փորձաքննության համար նյութերի պատրաստում: Բալիստիկական փորձաքննությունների տեսակները: Բալիստիկական ուսումնասիրությունների հիմնական մեթոդները: Բալիստիկական փորձաքննությամբ լուծվող հարցեր:

Թեմա 10. Կրիմինալիստիկական ուսումնասիրություն՝ նամակների և փաստաթղթերի.

Կրիմինալիստիկական ուսումնասիրության գիտական հիմքերը՝ նամակների /դատաբժշկական ձեռագրագիտություն/: Նամակի նույնականացման նշաններ: Նամակի փորձաքննություն:

Փաստաթղթերը՝ կրիմինալիստիկական ուսումնասիրության օբյեկտներ, դրանց դասակարգումը: Փաստաթղթերի կրիմինալիստիկական ուսումնասիրության տեսակները: Վերցնելու, զննման և փաստաթղթերի նախնական ուսումնասիրության ժամանակ կիրառվող միջոցներ և հնարքներ: Կրիմինալիստիկական ուսումնասիրություն՝ նամակների: Նամակների և ձեռագրի նշանների անհատականությունը և հարաբերական կայունությունը: Հետաքննողի կողմից ձեռագրագիտական փորձաքննության համար նյութերի պատրաստումը: Ձեռագրագիտական փորձաքննությամբ լուծվող հարցեր: Նամակների և ձեռագրի փորձագիտական ուսումնասիրության մեթոդները:

Տեխնիկական-կրիմինալիստիկական ուսումնասիրություն՝ փաստաթղթերի:
Ուսումնասիրության օբյեկտներ:

Փաստաթղթերի կեղծման տեսակներ և դրանց նշանները: Տեխնիկական-
կրիմինալիստիկական ուսումնասիրության ժամանակակից
հնարավորությունները՝ կեղծ փաստաթղթերը հայտնաբերելու համար:
Տպագրական փաստաթղթերի ուսումնասիրություն: Փոփոխական սարքերի
արտադրանքի ուսումնասիրություն: Գրագրական արտադրանքի
ուսումնասիրություն փողային նշաններ, արժեթղթեր և այլն/:

Կործանված փաստաթղթերի բովանդակության վերականգնում:

Հետաքննողի կողմից փաստաթղթերի դատաբժշկական-ձեռագրագիտական և
տեխնիկական-կրիմինալիստիկական փորձաքննության համար նյութերի
պատրաստումը:

**Թեմա 11. Ոչ ավանդական կրիմինալիստիկական օբյեկտների
ուսումնասիրություն.**

Միկրոօբյեկտների հասկացությունը և դասակարգումը, դրանց ձևավորման
մեխանիզմը, հայտնաբերման, գրանցման, ուսումնասիրության միջոցներ և
մեթոդներ: Կրիմինալիստիկական ուսումնասիրություն՝ հոտերի վերաբերյալ
/դատաբժշկական հոտագրություն/:

**Թեմա 12. Ատենավորի նույնականացում արտաքին նշանների հիման
վրա.**

Ատենավորի նույնականացման եղթյունը արտաքին նշանների հիման վրա
/կրիմինալիստիկական գաբիտոլոգիա/: Արտաքին նշանների դասակարգումը:

«Բառացի կերպար» մեթոդի կիրառումը օպերատիվ-հետախուզական և
հետաքննական պրակտիկայում: Ատենավորի նույնականացման տեսակները
արտաքին նշանների հիման վրա: Տաքտիկական հնարքներ ճանաչման համար:

**Թեմա 13. Կրիմինալիստիկական հաշիվ /հանցագործության
գրանցում.**

Կրիմինալիստիկական հաշվի /հանցագործության գրանցման/ հասկացությունը և կառուցվածքը, նրա նշանակությունը հանցագործությունների բացահայտման մեջ:

Կրիմինալիստիկական հաշվի տեսակները, օբյեկտները և մարմինները, դրանց կազմակերպական հիմքը:

Ավտոմատացված տեղեկատվական-փնտրողական համակարգեր /ԱԻՊՍ/ հատուկ նշանակությամբ:

Բաժին 3. Կրիմինալիստիկական /հետաքննական/ տակտիկա.

Թեմա 14. Հետաքննական գննում, գննություն և հետաքննական փորձ.

Հետաքննական գննումի եությունը, նշանակությունը, տեսակները և նպատակները: Պատահարների վայրի գննություն: Տրոֆի գննություն: Տրոֆի էքզումացիա: Պրոդուկտների և փաստաթղթերի գննություն: Չննության հասկացությունը, խնդիրներն ու տակտիկական հնարքները: Հետաքննական փորձի հասկացությունը, խնդիրներն ու տեսակները: Հետաքննական տակտիկայի հասկացությունը և առարկան: Հետաքննական տակտիկայի համակարգն ու խնդիրները: Հետաքննական տակտիկայի տեղը կրիմինալիստիկայի համակարգում: Մյուս գիտությունների ձեռքբերումների կիրառումը հետաքննական տակտիկայում:

Տակտիկական հնարքների եությունը, հասկացությունը և դասակարգումը: Դրանց ընդունելիության և արդյունավետության չափանիշները: Անձնական հետաքննական գործողությունների տակտիկա: Հետաքննության փուլերը: Սկզբնական և անհետաձգելի հետաքննական գործողություններ:

Թեմա 15. Օբյեկտային որոնում և առգրավում.

Որոնման հասկացությունը և խնդիրները: Պատրաստական միջոցառումներ: Որոնման մասնակիցները և նրանց դերը դրա իրականացման մեջ: Մասնակից

մասնագետները: Որոնման տակտիկական հնարքներ: Որոնում բնակարանում, աշխատավայրում, բաց տարածքում, տրանսպորտային միջոցներում:

Տեխնիկական-կրիմինալիստական միջոցներ, որոնք օգտագործվում են թաքստոցների հայտնաբերման համար: Որոնման արդյունքների գրանցում:

Առգրավման հասկացությունը և խնդիրները: Որոնման և առգրավման տարբերությունը: Առգրավման մասնակիցները:

Առգրավման մասնակիցների գործողությունների հերթականությունը:

Թեմա 16. Հարցաքննության և բախման տակտիկա.

Հարցաքննությունը, դրա տեղը մյուս հետաքննական գործողությունների մեջ:

Հարցաքննության սկզբունքները և բարոյական հիմքերը: Հարցաքննության կազմակերպչական և տեխնիկական-կրիմինալիստական ապահովումը:

Հարցաքննության հիմնական փուլերը: Հարցաքննության ընթացքում ապացույցների և օպերատիվ-հետախուզական տեղեկատվության օգտագործումը:

Անցանց հարցաքննության ժամանակ կիրառվող հիմնական տակտիկական հնարքները:

Հայտարարությունների հոգեբանական գործընթացը: Հետաքննվողի հետ հոգեբանական կապի հաստատումը: Հարցաքննության ընթացքում հոգեբանության, տրամաբանության դրույթների կիրառումը:

Ավանդական վկաների հարցաքննության տակտիկա: Ավանդական վկա հարցաքննելու առանձնահատկությունները, ծանոթ անձի, ով գիտակցաբար ստում է:

Հետաքննվողի և մեղադրվողի հարցաքննության տակտիկա: Հարցաքննության նախապատրաստում: Ցանկալի հայտարարությունները ստանալու տակտիկական հնարքներ:

Բախման տակտիկա: Բախման նախապատրաստում: Բախման ժամանակ ճշմարիտ հայտարարություններ ստանալու հնարքներ: Հետաքննողի

գործողությունները բախման ընթացքում վիճարկվող իրավիճակի առաջացման դեպքում:

Թեմա 17. Սպառողական ճանաչման և հետաքննական փորձի տակտիկա.

Սպառողական ճանաչման, դրա ելությունը, նշանակությունը և տեսակները: Սպառողական ճանաչման նախապատրաստում /Սպառողական ճանաչման տակտիկական հնարքներ/Ատենավորի ճանաչում /Լուսանկարի ճանաչում / Ավանդական մարմնի ճանաչում / Ապրանքի, փաստաթղթի և այլն ճանաչում / Սպառողական ճանաչման ընթացքի և արդյունքների գրանցումը / Ջետաքննական փորձի ելությունը, խնդիրներն ու տեսակները / Ջետաքննական փորձի իրականացման ժամանակ կրիմինալիստիկական վերակառուցում / Ջետաքննական փորձի իրականացման տակտիկական պայմաններ և հնարքներ / Ջետաքննական փորձի գործընթացի և արդյունքների գրանցումը:

Թեմա 18. Փորձաքննության նշանակումը.

Փորձաքննության համար նյութերի պատրաստումը / Փորձաքննության համար անհրաժեշտ հարցերի շրջանակի սահմանումը / Փորձագիտական հաստատության կամ փորձագետի որոշում, որտեղ իրականացվելու է փորձաքննությունը: Ուսումնասիրության համար անհրաժեշտ համեմատական նյութերի պատրաստում: Դատաբժշկական փորձաքննությունների տեսակները /առաջին, լրացուցիչ և կրկնակի փորձաքննության հասկացությունը: Փորձաքննության իրականացման ժամկետները: Փորձաքննության անցկացումը դատարանում:

Դասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

1. Яблоков Н. П. Криминалистика. Учебник. М: НОРМА-ИНФРА-М, 2017. 752 с.

2. Ищенко Е. П., Егоров Н. Н. Криминалистика в 2 частях. Часть 1. Учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры. М: Юрайт, 2017. 362 с.
3. Драпкин Л. Я., Карагодин В. Н., Злоченко Я. М. и др. Криминалистика. Учебник. М: Оригинал-макет, 2017. 768 с.
4. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. А.М. Васильев, Н.П. Яблоков. – М., МГУ, 1984 г.
5. Теория криминалистики и методики расследования преступлений. -, 1990 г.
6. Идентификация при расследовании преступлений, В.Я. Колдин, - М., Ю.Л., 1977 г.
7. Идентификационные действия следователя, В.П. Колмаков– М., Ю.Л., 1977 г.
8. Расследование как процесс познания, И.М. Лузгин, - М., 1969г.
9. Методология судебной идентификации, М.Я. Сегай, - Киев, 1970г.
10. Теоретические основы трасологической идентификации в криминалистике, М., 1975г.
11. Расследование по уголовному делу. Планирование, организация, А.М. Ларин, - М., Ю.Л. 1970 г.
12. Планирование расследования, А.А. Сергеев и др., - М., 1975 г.
13. От следственной версии к истине, А.М. Ларин, - М., Ю.Л., 1970 г.
14. Следственные версии, Я. Пешак, - М., Прогресс, 1976 г.
15. Взаимодействие следователей с оперативными работниками ОВД, - М., ВНИИ МВД, 1981г.
16. Криминалистические и организационные основы деятельности следственно-оперативной группы по раскрытию и расследованию преступлений, - Екатеринбург, ЮИ, 1991г.
17. Организация и деятельность следственно-оперативной группы, А.Я.Дубинский и др., - Киев, 1981г.
18. Проблемы совершенствования НТС и их применения в процессе доказывания по уголовным делам, М.Б.Вандер – М., НИИ ПУЗиП, 1994 г.
19. Экспертная практика и новые методы исследования, - Информ. сборник. - М., ВНИИ СЭ, 1994 г.
20. Судебная фотография, Н.А. Селиванов, А.А. Эйсман, М., Ю.Л., 1965г.
21. Судебно-исследовательская фотография, П.Ф.Силкин, - Волгоград, ВСШ МВД, 1979 г.
22. Судебная кинематография, Г.Я. Гридневич., И.Д. Найдис, - М., 1970г.
23. Основы трасологии /части общая и особенная/, Г.Л.Грановский – М.,

ВНИИ МВД, 1965-1974 г.

24. Криминалистическое учение о следах, И.Ф.Крылов – Л., ЛГУ.,1976г.
25. Криминалистическая экспертиза обуви и ее следов. – М., ВНИИ СЭ, 1989 г.
26. Криминалистические методы обнаружения, фиксации и изъятия микроследов на месте происшествия: уч.пос. А.И.Лемасов, Г.Н.Порошин, Ю.Н.Ченцов, – Волгоград, ВСШ МВД, 1990 г.
27. Трасологические методы исследования микроследов и микрочастиц, под ред. Г.Л.Грановского, - М., ВНИИ СЭ, 1987 г.
28. Холодное оружие и бытовые ножи, А.И. Устинов, В.В. Филиппов и др. – М., ВНИИ МВД, 1978 г.
29. Идентификационные признаки зубов. Н. Миронов – М., 1974 г.
30. Криминалистическая экспертиза замков. С.И. Поташник – М., 1969 г.
31. Судебно-баллистическая экспертиза, Б.М. Комаринец. – М., ВНИИСЭ МЮ, 1974г.
32. Криминалистическое исследование охотничьего гладкоствольного оружия, И.А. Ефремов. – М., ВНИИ МВД, 1989 г.
33. Роль взрывотехнической экспертизы в раскрытии и расследовании криминальных взрывов, Н.В. Гнездилов и др. – Вестник МВД РФ, 1995г. ном.4.
34. Патроны и их криминалистическое исследование, под. ред. А.И.Устинова, М.М. Блюма. – М., ВНИИ МВД, 1983г.
35. Самодельное огнестрельное оружие и методика его экспертного определения, А.И. Устинов. – М., ВНИИ МВД, 1968 г.